

jeseni močno skrajšaš ter jim rane zamažeš z zmesjo od ilovice in kravjaka.

Marellice, breskve in drugo tako drevje, ki zgodaj obzeleni ter so mu vsled tega nevarni spomladanski mrazovi, obvaruješ, ako zaprečiš, da se prezgodaj ne vzbudi rast. To pa dosežeš najprosteje tako, ako naspeš okoli drevesa na zmrzla tla snega ter ga pokriješ z listjem ali slamo, da ga ne more solnce prehitro raztopiti. Ker se zemlja, v kateri raste drevo, ne more zgreti, zatorej se tudi rast ne more oživiti.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

98.

Pri sultanu maročanskem.

Da bi jo Anglež pogovoril, ponujal jej je guinej. Tudi guinej ni sprejela, da-si je bila ubožna. Anglež je na to podkupil sodnika, in starka je zgubila tožbo. Mirno je sprejela sodbo krivičnega sodnika in šla drugam pravice iskat. Zasedla je osliča in jahala v Maroko. Ker se je bilo uže stemnilo, ostala je pred palačo cesarjevo kar zunaj pod milim nebesom. Zjutraj ob petih je uže prišel cesar, da zasliši navadne ljudi. Ker je tega dne mogel vsak pred cesarja, tedaj je tudi starka prišla brez vseh ovir pred njega in se mu vrgla pod noge.

„Kaj bi rada, mamica?“

„Vladar pravovernikov!“ odgovorila je, „dveh zob bi rada, zob Angleževih, zato ker je tudi on meni dva izbil s palico.“

„Prav imaš, mamica,“ odgovori cesar, „zoba ti gresta, tako stoji v koranu. Kje je zločinec?“

„V Mogadoru.“

„Pisati hočem guvernerju mogadorskemu, da dade zoba izbiti Angležu. Pri guvernerju tedaj ju hočeš dobiti“, potolaži dobrotljivi vladar starko, ki vsa zadovoljna odide.

Starka je čakala več mesecev v Mogadoru, ali guverner se ni zmenil zanjo, niti je dal zoba izbiti Angležu. Imela je starka tudi to pravico, da more prisostovati izbijanju zob, celo sama mu jih sme izbiti s palico, kakor je Anglež njuna izbil.

Zakaj je guverner ni poklical, o tem pač ni treba dosta ugibati. Tudi njega je podkupil Anglež, toraj je vrgel vso zadevo pod klop. Ali starka ni mirovala. Šla je sama od sebe k guvernerju ter mu očitala, da ne izvršujo povelja cesarjevega. Ker je bil guverner vsegamogočen v Mogadoru, ukazal je starko zapreti v blaznico, češ, da je ob pamet.

Sedaj se je Anglež oddehnil, menil je, da je vse pri kraju in pozabljeno. Brez vseh skrbi se toraj od-

pravi v Maroko po trgovinskih poslih. Šel je tudi k cesarju, kjer je imel več opravkov. Ali kako je ostrmel, ko je na ljudskem zaslišanju zadel ob starko, ki je bila med tem uskočila z blaznice, in prišla v Maroko pritožiti se.

Kakor hitro je ugledala Angleža, zaupila je: „Vladar pravovernikov, tu je tisti pes kristijanski, ki je meni zoba izbil!“

To so čuli okoli stoječi Kabilci, ki so bili došli z okolnih gor na zaslihanje. Prijela jih je taka jeza ker je pes kristijanski pravovernej ženici zoba izbil, da so se s fanatiško besnostjo vsuli okoli Angleža in potegnili sablje. Malo je manjkalo, da niso mahnili tisti hip po njem in ga sesekali na drobne kosce. Sreča, da je starka na vso moč zakričala: „Vladar pravovernikov, ne dovolj jim Angleža posekati! Naj mu jaz popreje zoba izbijem, potem naj naredo ž njim, kar jim drago. Ako mi ga popreje posekajo, nikdar ne pridem do svoje pravice. Pravico pa imam, da mu zoba izbijem, dokler je še živ.“

Tako je otela starka življenje Angležu. Cesar je namiguil, in spremstvo je potegnilo Angleža z rok fanatiških Kabilcev. Na to je vprašal cesar Angleža, ali je res izbil zoba starki. Anglež ni odgovoril nobene, predobro je znal, kje je. Ali cesar mu je bral na obrazu da se je res pregrešil. Rekel mu je toraj: „Dajem ti na izbiranje dvoje. Ali se poberi pri tej priči z moje cesarovine in ne vračaj se mi več v Maroko, ali pa si daj zoba izbiti.“

Anglež je predobro znal, da prlde na beraško palico, ako bi kopita pobral in šel. Raje si je dal zoba izbiti. In starka ju je izbila tako spretno, kakor da se je uže dalj časa pripravljala na to. Anglež je voljno potrpel bolečine. Nič več ni hodil na ulico s palico opletat.

99.

Za mizo.

Brez jedi in pijače ne prebijemo. „Ako hočeš, da ti bode svetilnica gorela in svetila, prilivaj jej olja, ako ne, bode ti ugasnila“, omenil je starodaven modrijan premožnemu prijatelju, ko uže ni imel kaj jesti. Komur je pa trebuh molik, njemu je glava dimnik. Kdor mnogo je, skoro gotovo vse od kraja je. Čim več jedi prihaja na mizo, tem imenitnejša je svatovščina na kmetih. Drugi pa menijo, da ona pojedina najmanj velja, ki polno mizo skled ima.

Temu ali onemu se dobro godi, ker ima dovoli jesti, slišimo dan na dan. Ali je to istina? Kdor s preveč privošči, postane tožljiv, len, bebast. Štruc zelo žre, tudi kamen pogoltne, in kakošen je ta tič! Maršalj Seckendorf je bil slabega želodca in to je potožil znanimu mnogojedcu. „Ekscelenca! škoda da nimate mojega želodca, njega ne moti nič, vse vam prežene“. „Hvala lepa,“ zavrne ga maršalj, „svinjskega želodca pa nečem.“

Zmernost pospešuje prebavljanje. Zmernega človeka ne tišči jed, glava mu je lahka, misli pa jasne. Naj se razgovarja o čisto navadnih suhoparnih rečeh, vendar te zna zabavati. Zmerni ljudje se poprimejo z veseljem vsakega posla, dolgo žive, in malokdaj obole. Zmernost tedaj bogato nagradjuje človeka.

Starodavni zdravniki grški nam zatrjujejo, da prihaja sleharna bolezen od jedi in pijače. Čim bolje prebavamo, tem finejši bivajo redilni sokovi, in tem močnejši tudi duh naš. „Ne preobkladaj si želodca, če hočeš biti vedrega duha,“ trdi Cheyne. S tipanjem je nek slepec prav dobro pogodil vsako barvo, toda edino le tedaj, kedar mu je bil želodec prazen. Dokler je Protogen slikal neko izredno sliko, malo je jedel in pil, da ni zajedel in zapil finega ukusa.

Naši dopisi.

Iz Železnikov, 24. januarja. (*Raznoterosti.*) Sinoč kmalu po 7. uri bile so poslopja tukajšnjega fužinarja in posestnika, blagorodnega gosp. L. G. kakor tudi vsa dolnja stran Spod. Železnikov v neizrekljivi nevarnosti, vpepeljene biti po požaru. Pričelo je namreč goreti na hlevu imenovanega gospoda sredi sena, slame, in rezanice. Kakoršna hrana so imenovane kerme ognju, je le predobro znano, toraj je bil tudi strah in osup o toliki grozni nevarnosti nedopovedljiv. Tisočkrat bodita zahvaljena Bog in sv. Florijan! — posrečilo se je urno na pomoč prihitečim gasilcom, zadušiti ogenj še o pravem času. Ko se bil plamen razširil čez obilno nakupičene zaloge sena in slame, posegel skoz votline po katerih se kerma spušča v štal, napolnjeno z konji in govedi, ko se bili vžgali na tikoma zraven stoječem skednju nakupičeni vozovi, ravno spodaj pa bogate zaloge zabojev in lodric, polnih kovanih žeblov, kolika ogromna škoda bi bila to za gosp. posestnika. Verh tega je pa v neposredni bližavi več tik ena poleg drugih stoječih hiš z lesenimi strehami in paži, ki bi bile vkončavnemu življu dale toliko netila, da človeku kar merzlo leti čez herbet še sedaj, ako na to nevarnost pomisli. Ta dogodek pač lahko spodbuja vse naše občane k toliko večji in serčnejši hvaležnosti do Njegovega cesar. kraljev. Apostolskega Veličanstva, predobrotljivega Cesarja in Vladarja Franc Jožefa I., ki so nam ravno danes blagovolili poslati po sl. c. kr. okrajnem glavarstvu v Kranji 80 gl. za podporo k napravi še ene, za naš ognja-nevaren kraj tako zelo potrebne brizgalnice. Vsegamogočni Bog poverni jim ta bogati dar tisočerno s tem, da obvaruje njih in Njihovo visokorodno Cesarsko obitelj vseh dušnih in telesnih nevarnost in nesreč! —

Na vprašanje, kako se je ogenj zanetil v tako nevarnem kraju, pač ne moremo drugač misliti, kot tako, da je to prouzročila zopet nesrečna pipa (fajfa). Razun

slamarezeca (škoporezeca) prot večeru ni bilo nikogar na hlevu, o njem pa se pripoveduje, da naprej in naprej mora imeti pipo v zobeh. Da je toraj edino le po njegovi nerodnosti in neprividni malomarnosti nastala tolika nevarnost, ni dvombe. Sodnijska preiskava bo zadevo že pojasnila. Mož bi vtegnil najti čas, premišljevat pod „klučem“ da je brez glave storjena, rada skažena“. —

Zoper zimo se ne moremo ravno od več pritožiti. Ni, kakor navadno pravimo, — „predebela“. t. j. taka, da bi ljudje in živina ne mogli iz snega, ampak za sani, za dovaževanje lesovja in oglja iz gorovja prav kakor nalašč. Tudi mraz bi bil lahko še dokaj hujši, kot je, akoravno dobro čutimo, da bo jutер sv. Pavl, in je zima v cvetji. —

Kar zadene zdravje, tudi zamoremo reči: Bodi tisočkrat zahvaljen Bog! V Selški, in tudi v Soriški fari pa so se pokazale koze. Pravijo, da so jih cigani zatrosili pretečene jeseni v našo okolico. Vlačilo se jih je res kar cele trume tu okol. Marsikdo je že djal: Pač bi se vstavila ta nadloga! — A, — kako? Navadno so muzikaši plačujejo od tega davek, toraj terdijo, da so v pravici hoditi z trebuhom za kruhom, kamor se jim zljubi. Z ciganom pa pride navadno tudi ciganka z obema še truma otrok, pa jih je koj več kot dovolj. Potem se jih pa ubrani, ako moreš. Človek bi mislil, da bp terda zima in hudo pomankanje take ljudi, ki nimajo domu in strehe, zmodrilo in prignalo k delu in rodnemu življenju, pa zastonj, — cigan je in ostane cigan, nadloga sebi in drugim. L.

Iz Ljubljane. — Pri zborovanji za Bleiweisov spomenik dne 24. t. m. je tajnik poročal sledeče: Slavna skupščina!

Dovolite, da Vam nekoliko znamenitejih podatkov kličem v spomin.

Dne 29. novembra l. 1881. izdihnil je prvi naš mož, naš ljubljani in spoštovani oče, dr. Janez Bleiweis vitez Trsteniški svojo blago dušo. Dne 6. januarja 1882 povabila so se vsa narodna društva, da izvolijo delegate v posebno skupino, in 25. februarja t. l. sešel se je ta odbor v prvo svojo sejo ter se tako konstituiral, da je g. dr. Jarnej Zupanc izvoljen predsednikom, g. Kreč tajnikom, mesto njega pozneje Fran Ravnihar, kot zastopnika dež. poslancev izvoljena sta bila gg. Svetec in Fran Potočnik in kot zastopnika ljubljanskega meščanstva gg. M. Pakič in Horak. V drugi seji 4. marcija imenovan je bil g. Luka Robič blagajnikom in sklenilo se je po dolgem razgovoru, da se dr. Janezu Bleiweisu stavi na javnem prostoru dostojen spomenik, spominek na pokopališču, po pismeni izjavi gospe udove pokojnika, pa prevzame rodbina sama. Sklenilo se je dalje, da gg. Jerič in tajnik razpošljeta posebna vabila za pobiranje doneskov vsem dekanom in odličnim narodnjakom in se jih je res odposlalo 182. V